

En trädgård för en prinsessa...

Greta Sturdzas Jardin Le Vas

Säg "Trädgårdar i Normandie" och de flesta tänker nog på konstnären Claude Monets berömda trädgård i Giverny som varje år drar skaror av besökare. Men det är avgjort inte den enda som är värd en resa. I regionen finns åtskilliga fantastiska och personliga trädgårdar att njuta och inspireras av, vars ägare också är generösa att dela med sig av idéer och sina odlingsfarenheter.

Av Inga Wallenquist

En av de mest sevärda – inte minst ur den senare aspekten – är prinsessan Greta Sturdzas 12 000 kvadratmeter stora trädgård Le Vasterival i Sainte-Marguerite-sur-Mer, inte långt från Dieppe.

Prinsessan tar emot

Den drygt 90-åriga prinsessan tar själv emot, lätt stödd av Didier Willery, mångårig vän och fotograf. Faktiskt den enda som tilläts att fotografera i trädgården.

Huvudbyggnaden på Le Vasterival inbäddad i grönt. Foto: Inga och Arend Wallenquist

Men för oss, ett tjugotal svenska trädgårdssjournalister, har hon gjort ett undantag.

Faderns naturintresse inspirerade

Prinsessan Greta Sturdza är en legend. Hon är född i Norge och det var faderns naturintresse som inspirerade henne att ägna sig åt trädgård. Hon gifte sig med en rumänsk prins och det var i Rumänien hon anlade sin första trädgård. Sin andra trädgård anlade hon i Norge. Den tredje och sista i Frankrike när familjen i december 1955 köpte egendomen Le Vasterival. Den sank tommtmarken var då helt täckt av sly, alar och vide, ärttörne och långa revor av björnbär. Ett och annat träd stack upp ur snåren. Greta Sturdza startade med att röja och dränera och göra skyddsplanteringar mot den ständiga blåsten från

En blå rabatt med bland annat Verbena bonariensis får fin effekt mot en uppstammad svartbjörk i fonden. Foto: Inga och Arend Wallenquist

Vasterival i Normandie

havet. Vad man till sin glädje upptäckte var att marken ingalunda var platt utan sluttade mot öster, en betydligt bättre utgångspunkt för att anlägga en trädgård. Trots att marken ligger på en kalkplata är jorden sur.

Greta är vice president i RHS

Inspirerad av framför allt framstående engelska trädgårdsmästare och trädgårdsvänner som hon fann över hela världen gav hon sig i kast med uppgiften. Greta Sturza har blivit vida känd för sina djupa botaniska kunskaper och är vice president i RHS, Royal Garden Society i England, och hedersledamot i International Dendrologican Society. Hon har fått kungliga S:t Olavsorden i Norge och höga poster även inom franska park- och trädgårdsorganisationer.

"Le Vasterival är en minnenas trädgård", säger Didier Willery som blir vår ciceron i den stora trädgårdsparken. "Nästan alla växter är gåvor från vänner, alla har en historia."

"This is a Woman's garden", tillägger han. En kvinnas trädgård.

Mer än 500 nya varje år

Prinsessan är ytterst noga med hur växterna kombineras, form- och färgmässigt. Idag finns mellan 12000 och 15000 olika typer plantor och det planteras mer än 500 nya per år! Det kan visserligen vara svårt att få nya plantor att ta sig under de stora träden, men prinsessan har som metod att låta gräva hål, 1 x 1 meter, även för små plantor. Hålet fylls sedan med kompost (= "kaviar" för växten) varvat med den ursprungliga jorden. Slutligen täcks allt med löv som håller fukten. En nyplanterad magnolia kan växa 1 meter på ett år!

Fyra trädgårdsmästare på plats

Le Vasterival sysselsätter fyra trädgårdsmästare, men prinsessan är hela tiden med i planeringen. När vi undrar om denna lilla sköra drygt 90-åriga dam orkar delta i den praktiska trädgårdsplaneringen så berättar Didier: Prinsessan tar sig runt i den vid-

Cornus controversa 'Variegata' börjar i gult och går över mot vitt och ger fin färgeffekt bakom en pil med sirligt hängande grenverk. Foto: Inga och Arend Wallenquist

Hydrangea macrophylla 'Zorro'. Foto: Inga och Arend Wallenquist

Manshög gunnera invid bäcken i ravinen. Foto: Inga och Arend Wallenquist

sträckta parken på en liten trädgårdstraktor. Planering och växtkomposition i rabatterna sköter hon genom att sticka ned växtpinnar för att ange plantornas placering! Hon är noga med att färgrelationerna håller samman.

Rosor ett problem

Rosor har blivit ett problem eftersom hjortarna äter dem. Därför tas rosorna bort allt efter hand och ersätts av andra växter i samma färg. Greta Studzas trädgårdsfilosofi är att skapa en "Fyra-säsongers-trädgård", lika vacker och intressant året runt. Här finns stora mängder helleborus som startar

trädgårdsåret med en blomning från januari till juni. Greta Sturdza planterar dem invid barrträd som är vackra året runt. Över 700 varieteter av rhododendron fortsätter säsongen och avlöses av hortensior i alla former som blommar från början av juli ända fram till jul!

Hortensiatiden snart där...

Nu - i slutet av augusti - är det hortensiatid. Här finns runda, "mop headed" (mopphuvuden) och skira "lacecaps" (spetsmössor). Märkliga, lite krulliga, *H. macrophylla* 'Pop corn', som ser ut som lila syrenblomsbollar. Här finns japanska hortensior och amerikanska. Åtskilligt har prinsessan Sturdza själv förökat fram bland annat en mutation av *H. macrophylla* 'Générale Vicomtesse de Vibraye', där hon selektrar fram fantastiska blå hortensior som skiftar från kornblått i juli över till jadegrönt i augusti för att bli helt gröna i november. Från slutet av december och fram till april får de stå kvar som bruna dekorativa pappersblommor. Prinsessan är ytterst sparsmakad. Hon är alltid ute efter att finna någon bättre planta än den hon tidigare har. Lyckas hon

UTE-FAKTA/

År 2005, femtio år efter det att arbetet med trädgården startades, berättade Prinsessan Greta Sturdza om sin trädgård och tankarna bakom den i sin bok *"Le Vasterival, the four-season garden. How to create beautiful borders for year-round interest."*

Foto: Didier Willery. Ulmer förlag. (Finns både på franska och engelska). Trädgården visas för grupper efter skriftlig förfrågan.

Adress: Jardin Le Vasterival, Allée Albert Roussel, Route du Phare d'Ailly, 76119 Sainte-Marguerite-sur-Mer.

Prinsessan Greta Sturdza ledsagd av fotografen Didier Willery.

med det tar hon bort det som är mindre bra. Varje växt måste försvara sin plats, är hennes valspråk.

Vi promenerar med Didier

Vi promenerar genom parken med Didier Willery som botanisk vägvisare nedför de branta slänterna på vars krön vi har en fantastisk utsikt över dalgången, förbi

smakfullt komponerade rabatter, dungar med träd valda för sina vackra blad eller stammar, förbi cyclamenängen under en jättebok, förbi bäckravinen med manshöggunnera och genom hortensiaskogen. Det blir en vandring som bjuder på en upplevelse svår att beskriva i ord. Den trädgården måste ses!

Hydrangea macrophylla 'Popcorn' i olika stadier av blått. Foto: Inga och Arend Wallenquist

Cornus kousa 'Great star', är bara en av de växter i trädgården som associerar till "Greta". Foto: Inga och Arend Wallenquist